

at melde sig ind - og blive inde - i samme omfang som tidligere (...) selv om det naturligvis er vanskeligt at vide, hvorledes forholdet mellem kalkulens elementer for de individuelle vælgere har udviklet sig over tid. Man må antage, at udvalget af relevante elementer har forandret sig i tidens løb«. Elklit anfører, at (nordiske) erfaringer tyder på, at partimedlemskab kan blive attraktivt og meningsfuldt, hvis lokalpolitikken kan styrkes og i højere grad gøres til genstandsområde for selvstændige lokalforeningers aktivitet.

E) partiernes overvejelser:

Nøjagtig de samme kalkuleringer, som formodes at foregå hos potentielle og nuværende partimedlemmer om det rationelle i at blive eller forblive medlem, kan overføres (Elklit 1991, side 76-79) til partiorganisationen - som altså må forudsættes at være noget andet end summen af medlemmerne.

Hvad skal vi egentlig med medlemmer?, kan partiet spørge. Hvad taler for, hvad taler imod? Der findes ingen empirisk forskning om emnet i Danmark, men en del overvejelser og eksempler på partiers drøftelser og synspunkter på sagen. Elklit anfører at strukturelle forhold og medierne har gjort det nødvendigt, at de politiske ledere henvender sig til vælgerne under et og, at der kan være konflikter mellem ledernes pragmatiske vælgerorientering og partimedlemmernes principielle politiske holdninger. Medlemmer kan være besværlige og måske ustyrlige. Hvis man anlægger «driftsøkonomiske» successynspunkter på partiorganisationens fortsatte udvikling kan medlemmer være et tvivlsomt gode. Men endnu anser de fleste danske partier det for positivt at have mange medlemmer; undtagelsen synes at være CD, hvor flere udtalelser fra CD-politikere peger i retning af, at en stor medlemsorganisation ikke betaler sig.

En række folketingspolitikeres forhold til deres partiforeninger og vælgere præsenteres i samtaleform i *Hans Jørgen Nielsen: Politiker-samtalerne, I: Jørgen Goul Andersen et al. Vi og vore politikere - Spektrum, 1992*. Kommunikation mellem politikere og partiforening og vurderingen af om det spiller nogen rolle for politikken udformning varierer meget.

Mogens N. Pedersen (1989, side 276) spørger, måske provokatorisk, «Hvad skal et parti med så mange medlemmer?» Er de ikke overflødige, når partiaktiviteter i stadig større om-

fang finansieres over skatterne og der ikke i særligt omfang er brug for partiaktivister til at ordne det praktiske. Partierne »vil blive til løse rammeorganisationer med en lav prioritering af medlemsplejen, men til gengæld med en professionel ledelse i spidsen for en markedsorienteret »salgsorganisation«, der især aktiveres ved valg og folkeafstemninger, og som i de mellemliggende perioder mere fungerer som tænketank og uddannelsesinstitution for fremtidens politiske ledere«. Derefter beskriver Pedersen, hvordan partiet som politikproducerende virksomhed vil markedsføre sine produkter passende selektivt gennem de nye medier og hvordan lederrekrutteringen kan ske.

Lise Togeby (1992, side 15-17) mener, at Pedersen overser partiernes vigtige traditionelle funktioner som mobiliserings- og socialiseringsorganer. Hendes undersøgelser viser, at ikke alene er partimedlemskab gået tilbage generelt, men andelen af aktive partimedlemmer er også dalet, og det er præcis de aktive medlemmer, der er vigtige med hensyn til mobilisering og socialisering; medlemmer føler sig politisk set mere kompetente, overtaler andre til at stemme på «partiet» og er selv mindre tilbøjelig til at blive påvirket af valgkampagner. Faldet har betydning, at der er færre kernemedlemmer, færre agitatorer og færre kernevælgere. I 1973 stemte 73 % af alle danske arbejdere på Socialdemokratiet, i 1988 var procenten kun 41. Togeby mener ikke, at det er muligt at forblive et stort og dominerende politisk parti, hvis man alene bygger på en lille, professionel, medieorienteret partiorganisation. Hun peger desuden på stigende social ulighed ved politisk deltagelse, idet de veluddannede/den ny middelklasse i stigende grad er politisk aktive uden for partierne i græsrodsorganisationer, hvis evne til at servere politiske dagsordener via medierne for de politiske partier er velkendt. Hun er ikke optimistisk mht. mulighederne for at rekonstruere de traditionelle partier. Denne vurdering deles af *Lars Bille, De politiske partier under forandring in: Niels Helveg Petersen (red.) På sporet af den nye grundlov, Gyldendal 1992*.

Kaare R. Skou (1990) mener, at det drejer sig om at gengive partiforeningerne deres politiske muligheder og indflydelse. Sker det skal medlemmerne nok komme tilbage. Den nuværende vandring væk fra partierne er kun uomgængelig, hvis politikerne vælger at lade det ske. Flytning af beslutningskompetence til